

Departementaal vertrouwelijk
Situatiebeeld en Duiding COVID-19 (nr 18)

Kerneenheid
Analyse

Dinsdag 14 april 2020 - geactualiseerd tot 09.00 uur

Actuele aandachtspunten

- Uithoudingsvermogen van de jeugd om regels op te volgen wordt door het mooie weer en de lange (onbekende) termijn van de maatregelen op de proef gesteld. Hierbij worden handhavers uitgedaagd (spuugincidenten en mishandeling boa's Rotterdam).
- Recente extremistische incidenten bij telecommasten verspreid over Nederland kunnen vergaande gevolgen hebben voor de dekingsgraad van het telefoonnetwerk en daarmee voor de bereikbaarheid van hulpdiensten.
- Onduidelijkheid over beoogde effect, noodzaak en anonimiteit "COVID-apps."
- Het versoepelen van maatregelen in Europese landen deze week kan druk zetten op discussie over de duur en mogelijke versoepeling van Nederlandse beperkende maatregelen.
- Blijvende behoefte aan (regie over) eenduidige cijfers van het RIVM en heldere (regie over) duiding van experts, om zo onrust en onzekerheid weg te nemen.

SITUATIEBEELD

Maximaal controleren (volksgezondheid)

- Het afgelopen weekend zijn lagere aantallen sterfgevallen en aantal ziekenhuisopnames gemeld. Het LNAZ spreekt van een stabiele daling van patiënten op de IC's, vergeleken met een week geleden.
- Huisartsen tuigen een landelijk systeem op om de coronadoden te registreren die nu niet worden geteld door het RIVM. De bedoeling is dat de telling ook met terugwerkende kracht gaat gelden.
- Op vrijdag maakten Apple en Google bekend samen technologie te gaan ontwikkelen om via smartphones de verspreiding van het coronavirus op te sporen. Volgens speciaal gezant tijdens de coronacrisis Feike Sijbesma mogen apps alleen tijdelijk en op vrijwillige basis worden ingezet. Wetenschappers hebben gewaarschuwd voor het gebruik van dergelijke apps in verband met misbruik van data.
- De Volkskrant berichtte zaterdag dat Nederland in februari heeft meegeholpen om een vliegtuig vol PBM en andere medische hulpmiddelen met een 'humanitaire vlucht' naar Wuhan te sturen. Uit de reconstructie van de krant blijkt dat Nederland niet goed zou zijn voorbereid op de uitbraak van het coronavirus.
- In de media aanhoudende zorg om de beschikbaarheid van PBM. Vanaf maandag geldt een nieuw verdeelmodel voor mondkapjes: ze worden op basis van besmettingsrisico voor zorgverleners verdeeld.
- Artsenorganisatie KNMG heeft opgeroepen om niet meer te werken zonder de juiste beschermingsmiddelen.
- Volgens Nu'91 wordt zorgpersoneel buiten ziekenhuizen nog niet voldoende actief getest op corona, met name in de gehandicaptenzorg. Tests zouden moeizaam verlopen en procedures onduidelijk, Nu'91 stelt dat er sprake is van ontmoedigingsbeleid door zorginstellingen en GGD's.
- Buitenlandse artsen woonachtig in Nederland die zich hebben aangemeld om ziekenhuizen in de coronacrisis te helpen, worden onderworpen aan allerlei testen alvorens ze aan het werk kunnen.
- Amerikaans magazine Time bericht over ziekenhuizen in o.a. VS, China en VK die ongebruikelijk hoge sterftcijfers hebben gemeld voor patiënten aan de beademing waardoor er angst is dat de behandeling bepaalde patiënten juist meer schade toebrengt.
- Artsen waarschuwen dat bij kwetsbare ouderen een coronabesmetting ook kan beginnen met acuut geriatrisch syndroom ((flauw)vallen, verwardheid en/of functieverlies).

Beeld sociale media

- De door het kabinet voorgestelde COVID-apps roept op sociale media veel vragen op. Reacties zijn stellig: indammen van het virus moet máár zonder het recht op privacy te verkwanselen.

Continuïteit vitale processen en samenleving

- Afgelopen week zijn er op diverse plaatsen in Nederland verschillende incidenten geweest rondom zendmasten, variërend van diefstal van elektrakabels en accu's tot sabotage en brandstichting. In sommige gevallen had dit tijdelijk consequenties voor de bereikbaarheid van noodnummers.
- Air France- KLM probeert 10 miljard euro aan steun te verkrijgen om de coronacrisis te kunnen overleven, gesprekken met de banken zouden echter vooralsnog niet soepel verlopen.

Zorg voor kwetsbare groepen

- De angst bij zorgpersoneel wegens tekort aan PBM, testcapaciteit en het (onbewust) overdragen van het coronavirus aan gezinsleden neemt toe. Deze angst zorgt voor ziekmeldingen en/of het nemen van ontslag.
- Berichten over toenemend aantal sterfgevallen en/of besmettingen in zorgcentra blijven de media halen.
- Daklozen worden hard geraakt door de coronamaatregelen; door sluitingen van dagopvang, kunnen buitenslapers nergens naartoe. Andere daklozen slapen bewust buiten uit angst voor besmetting in de opvang.
- Voedselbank Nederland verwacht dat er door de coronacrisis tienduizenden extra mensen zullen aankloppen bij de voedselbanken. De afgelopen weken zou het aantal hulpvragen al zijn gestegen.
- De coronacrisis zorgt voor forse problemen bij mensen met een beperking of chronische ziekte die zelf hulp inhuren met geld van de overheid. Deze zorg valt vaak deels of helemaal weg.

Beeld sociale media

- Veel reacties op sociale media op gratis onderdak bij hotels voor verpleegkundigen en artsen. Velen vinden het een goed initiatief, maar het merendeel vindt dit niet eerlijk tegenover personeel in de thuiszorg, gehandicapenzorg, verzorgings- en verpleeghuizen en psychiatrie die ook veel risico's lopen.

Financieel-economische stabiliteit

- FNV waarschuwt dat 1 miljoen werknemers in andere sectoren, variërend van distributiecentra en land- en tuinbouw tot beveiligers op Schiphol en cabinepersoneel bij repatriëringsvluchten, het risico lopen om besmet te raken met het coronavirus omdat het niet goed mogelijk is de vereiste 1,5 meter afstand in acht te nemen. Bij FNV komen veel vragen en klachten binnen van werknemers die zich zorgen maken.
- Momenteel ligt het cao-overleg bijna overal stil, door de crisis besluiten steeds meer werkgever het overleg te onderbreken.
- De coronacrisis bedreigt een kwart van alle advocatenkantoren in hun bestaan, blijkt uit een enquête onder 800 advocaten. Meer dan de helft van de kantoren wil een beroep doen op de NOW. Ook verwacht een overgrote meerderheid uitstel voor het betalen van belastingen aan te vragen.
- De Tweede Kamer roept het kabinet op om ook flexwerkers tegemoet te komen die door de coronacrisis hun baan zijn kwijtgeraakt.

Beeld sociale media

- Er wordt op sociale media verschillend gereageerd op het akkoord dat is gesloten binnen de Eurogroep. Enerzijds is er angst dat Nederland later 'de rekening' zal moeten betalen. Anderzijds is er waardering voor het optreden van Hoekstra en is er bewondering voor het sluiten van een akkoord 'in deze moeilijke tijden'.
- Bij studentenvakbond LSvB zijn al ruim dertienhonderd meldingen binnengekomen van studenten die in financiële problemen zijn gekomen door de coronacrisis. Verlies van bijbanen (maar doorbetaling van de huur en collegegeld) is de belangrijkste reden voor de financiële nood.

Caribisch deel van het Koninkrijk

- Ziekenhuisdirecteur op Sint Maarten Kees Klarenbeek is teleurgesteld dat het steunpakket voor Aruba, Curaçao en Sint Maarten een lening is en geen gift. Klarenbeek maakt zich ernstig zorgen over de oplopende schuldenberg voor de eilanden. Aruba heeft aangegeven dankbaar te zijn voor de steun die het ontvangt.
- Bonaire wil actief op zoek naar het coronavirus. Vanaf komende dinsdag kan daarom iedereen met klachten zich laten testen, zonder de auto uit te hoeven.
- Afgelopen weekend is er voor het eerst corona vastgesteld op Saba, de besmettingen zou op het eiland hebben plaatsgevonden. Sinds zaterdagavond is het eiland voor twee weken in lockdown.
- Sint-Maarten heeft een alcoholverbod ingesteld, het alcoholgebruik in combinatie met de stress van de lockdown zorgt volgens de premier tot een toename in huiselijk geweld.
- Marineschip Karel Doorman is op maandag vertrokken naar het Caribisch gebied, daar zal het drie maanden ondersteuning bieden bij de strijd tegen het coronavirus.

Internationale context

- Enkele honderden tot mogelijk twee- of drieduizend Marokkaanse Nederlanders zitten nog vast in Marokko. Ondanks dat o.a. Frankrijk en Groot-Brittannië wel burgers konden terughalen mogen Marokkaanse Nederlanders het land niet verlaten wegens de lockdown.
- Diverse landen versoepelen na het paasweekend stapsgewijs de coronamaatregelen, waaronder Denemarken, Oostenrijk en Tsjechië. In andere landen, waaronder Duitsland, wordt hierover nog discussie gevoerd. De WHO waarschuwde vorige week nog dat dit niet het moment was op de maatregelen te versoepelen.
- Frankrijk heeft aangekondigd de corona-maatregelen tot 11 mei te verlengen en ook het VK verlengt de maatregelen tot 7 mei.
- Von der Leyen verwacht dat een vaccin nog maanden op zich laat wachten en stelt in de media dat mensen moeten leren leven met de maatregelen. Er zal geen Europees plan komen omdat de situatie per land verschilt. Daarnaast roept von der Leyen op geen zomervakantie te plannen.
- Balkanlanden, die afhankelijk zijn van import PBM uit EU, hebben noodklok geluid en verzoeken EU om export van mondkapjes naar Balkan niet te verbieden.

Beeld sociale media

-

10.2a

11.1

Politiek en maatschappelijke onrust

- Volgens de media zijn veiligheidsregio's over het algemeen tevreden over de naleving van coronamaatregelen. Op wat regionale verschillen na was het in veel recreatiegebieden, daar waar nodig werd ingegrepen door handhaving een werden locaties alsnog afgesloten. Met name jongeren blijven in (grote) groepen bij elkaar komen, wat een uitdaging vormt voor handhaving. Veiligheidsberaad doet oproep aan ouders en verzorgers om jongeren zoveel mogelijk thuis te houden.
- Na de drukte in de Bollenstreek afgelopen weekend hebben bollenkwekers toegezegd de bollenvelden eerder weg te halen, in de hoop dat bezoekers wegblijven. Op maandag was de situatie rustig.
- Dagjesmensen bij de Nederlands-Duitse grens werden verzocht naar huis te gaan, volgens een woordvoerder van de marechaussee gaven velen gehoor aan dat verzoek.
- Diverse corona-incidenten in de media. Conductrice bespuugd en geslagen op station Amersfoort. In Rotterdam zijn boa's mishandeld.
- Utrechtse studenten hebben de burgemeester om duidelijkheid gevraagd over het begrip "huishouden" onder de coronamaatregelen en mogelijke handhaving "binnen".
- In Lelystad zijn gedetineerden zelfs in opstand gekomen, volgens de media tegen de coronamaatregelen. Dit is niet bevestigd door het ministerie.

Beeld sociale media

- Op sociale media worden in Facebookgroepen waarin desinformatie omtrent 5G wordt verspreid, video's gedeeld van 5G-zendmasten die in brand worden gestoken. Complotdenkers verkondigen meerdere complottheorieën over 5G waaronder dat de straling van de zendmasten een verminderde weerstand tot gevolg heeft en zo men meer vatbaar is voor het coronavirus.
- Niet alleen jongeren maar ook ouderen zouden de regels aan hun laars lappen. Op sociale media wordt veelvuldig verwezen naar de massa die de Bollenstreek heeft bezocht tijdens het Paasweekend.
- Overwegend positieve reacties naar aanleiding van uitgedeelde boetes aan mensen die samscholen en/of de anderhalve meter afstand niet in ogenschouw nemen.
- De reacties op een geleidelijke daling van het aantal patiënten op de ic wordt op verschillende manieren ontvangen. Voor velen is het 'hoopgevend'. Anderen zeggen dat er 'gesjoemeld' wordt met de cijfers en er sprake is van 'propaganda'.

DUIDING

- Het **depolitiseren van de coronacrisis** en het **vertrouwen in de eigen verantwoordelijkheid** van de Nederlandse bevolking in steeds verdergaande maatregelen zorgen ervoor dat het **vertrouwen** van de Nederlandse bevolking in het **functioneren van minister-president Rutte groeit**.
- [Redacted] 11.1
- Het **versoepelen van maatregelen in Europese landen** deze week kan **druk** zetten op discussie over de duur en omvang van **Nederlandse maatregelen**.
- [Redacted] 10.2a
[Redacted] 11.1
- **Blijvende behoefte** aan (regie over) **eenduidige cijfers** van het RIVM en heldere (regie over) duiding van experts, om zo onrust en onzekerheid weg te nemen.
 - Uitkomst van onderzoek naar groepsimmunitet als infectiepreventiestrategie in verschillende Europese landen zorgt voor vraagtekens bij het – op een gecontroleerde manier – opbouwen van groepsimmunitet.
- [Redacted] 11.1
- **Aanhoudende zorgen** en onduidelijkheid over het beoogde effect, noodzaak en anonimiteit van "COVID-apps" laten een behoefte zien aan heldere communicatie over het gebruik van data. Onduidelijkheid ziet met name toe op vermeende ineffectiviteit en onbetrouwbaarheid van apps.
- [Redacted] 11.1
 - Aandacht voor verdringing van 'geplande zorg' en de 'schaduwcrisis' die tot sterfgevallen kunnen leiden die niet veroorzaakt zijn door COVID-19.
- **Straatbeeld** van de impact van maatregelen **verschilt sterk per regio** (grensregio's met België, Brabant en Noord-Nederland). Politie en handhavers zijn in sommige steden/regio's meer zichtbaar op straat. Verschil in beleving van de opgelegde maatregelen en hierdoor **mogelijk kans op binnenlands toerisme**.